

Bronzový depot z Trnavy u Třebíče.

Je-li každý sebemenší archeologický nález ze západní Moravy důležitým pramenem k poznání pobytu pravěkého člověka a osídlování Českomoravské vysočiny,¹ je pro západomoravskou prehistorii tím důležitější teprve nedávno zachráněný bronzový depot z Trnavy u Třebíče, uložený v museu v Třebíči, odkud mi jej dovolila správa musea publikovati. Depot o celkové váze 75 dkg (srv. tab. I. a II., č. 1—31), byl vyzdvižen v Trnavě, ale jeho nálezové okolnosti nejsou bohužel známy, protože nálezce, místní domkářka, se zdráhala udati jakékoliv bližší nálezové okolnosti z pouhé obavy, aby její domek archeologové »nerozkopali«. Jde vesměs o předměty špinavě zeleně patinované. Z užitkových předmětů je zachována bronzová sekerka s dutinou a ouškem (tab. I. č. 3) a slabým žebrovaním 10,6 cm dl., hladkého povrchu, kol ústí poněkud porušena; z další sekerky je zachováno ostří (I. 4) poněkud rozšířené; není vyloučeno, že je poněkud staršího typu. Dále obsahuje nález polovici kopí (I. 1) s násadním otvorem 2,6 cm širokým a s úzkým listem, spodní část kopí (I. 2) s porušenou násadní partií 2,5 cm širokou, pak čtyři fragmenty různých partií různých tvarů srpů a to tři hroty (I. 6—8) a jednu držadlovitou partii (I. 5) a konečně plechový nedovřený válečkovitý násadec(?) o průměru 2,2 cm a výšce 1,9 cm se zbytky zašlého okrajového dekoru (II. 15). Z ozdobných bronzových zbytků jsou v trnavském depotu zachovány: fragment jehlice se členěnou dvojkuželovitou hlavicí (II. 16), dva bronzové náramkovité kruhy s přeloženými, poněkud zahrocenými konci, jeden o průměru 7 cm a šířce 0,8 cm a druhý o průměru 4,6 cm, šířky 0,5 cm (II. 14 a 23), pět do sebe zapojených krůžků (II. 31), uloupnutý izolovaný mečíkovitě stylisovaný měsíčkovitý závěsek o délce 7,7 cm (II. 19), jaké jsou známy jako závěsy z bronzových honosných spon na př. z Kateřinek, Dolan nebo svijan-ských labutí,² třináct bronzových masivních soudečkovitých korálků o průměru kolem 0,9 cm a šířce 0,6 cm, vesměs s velkými otvory (II. 30). Dále je zachován zbytek trubičkovitého náhrdelníčku o 109 závitcích o průměru 0,5 cm (II. 13), deformovaný prstenkovitý závitěk a fragment jiného o nepravidelném průměru 1,9 cm (II. 29), dvě terčíkovité plechové ozdůbky o průměrech 2,6 cm a 1,9 cm s násadcem 1,9 cm vysokým, zřejmě určené k přišití (I. 9—10), jaké jsou na př. známy z Kunětic (J. Filip l. c. tab. 25, č. 28), plechový knoflíček k přišití o průměru 1 cm (II. 28), drátovitý fragment půlprsténku (II. 21), zakončení drátovi-

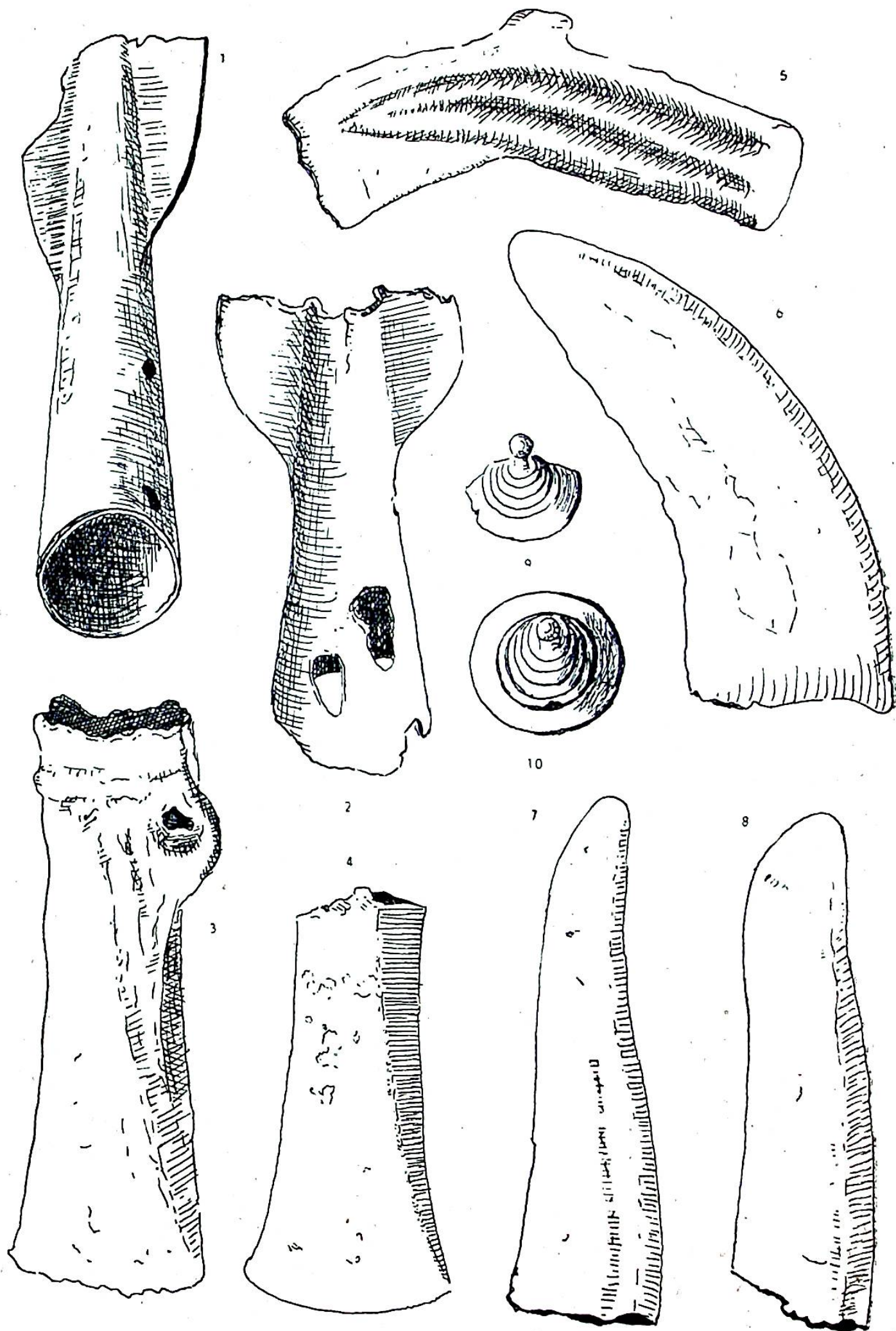
tého 0,3 cm silného spirálovitého vinutí (II. 29), přidržovadlovitý miniaturní odloupený předmět (II. 25) a náhrdelníček ze čtyřiceti šedých perliček o průměru 0,4 cm a 0,2 cm sil. vesměs pěkně zachovalých asi tlačené(?) výroby z nějaké zeminy (II. 12). Vedle toho jsou zachovány dva drátkové fragmenty zlomené jehlice (II. 17), kousek spečeniny nezřetelných fragmentů a několik nezřetelných zcela malých plíšků. Je tedy složení trnavského nálezu zřetelně řemeslnicko-obchodního původu, poskytujícího vedle několika málo ozdobných předmětů výlučně rozlámaný materiál. Depot pochází ze slezského období bronzové doby popelnicových polí, kdy tato kultura nezasahovala z moravské oblasti hluboko na Českomoravskou vysočinu. Význam trnavského nálezu je však v přední řadě geografický. Leže bokem na Jihlavce 6 km severovýchodně Třebíče v nadmořské výšce 432 m (spec. mapa 4256), ukazuje lokalita zřetelně směr moravské expanse kultury popelnicových polí proti Českomoravské vysočině. Trnavský nález je vlastně dosud prvním bronzovým depotem západomoravským, protože dosavadní bronzové západomoravské nálezy se omezovaly vlastně jen na izolované kusy (Jihlava?, Vladislav, Branišov).³ Není-li dosud známo přes dosti čilý starožitnický zájem západomoravský intenzivnější kompaktnější osídlení nejzápadnější Moravy z doby bronzové, je vskutku bronzový depot trnavský důležitou stopou obchodního zájmu, který se tímto směrem ubíral k Čechám. Není pochyby, že během doby se tyto nálezy rozhojní a že trnavský nález nezůstane tak zcela izolovaným. V každém případě je opět povzbuzením k pátrání po prehistorických nálezech v důležité oblasti Českomoravské vysočiny, která dosud byla neprávem ve vlastivědném výzkumu pomíjena a která zasluhuje právě s hlediska starožitnického detailního zpracování.

1 Archeologické nálezy na nejzápadnější Moravě (Vel. Meziříčí, 1941), 51 str.

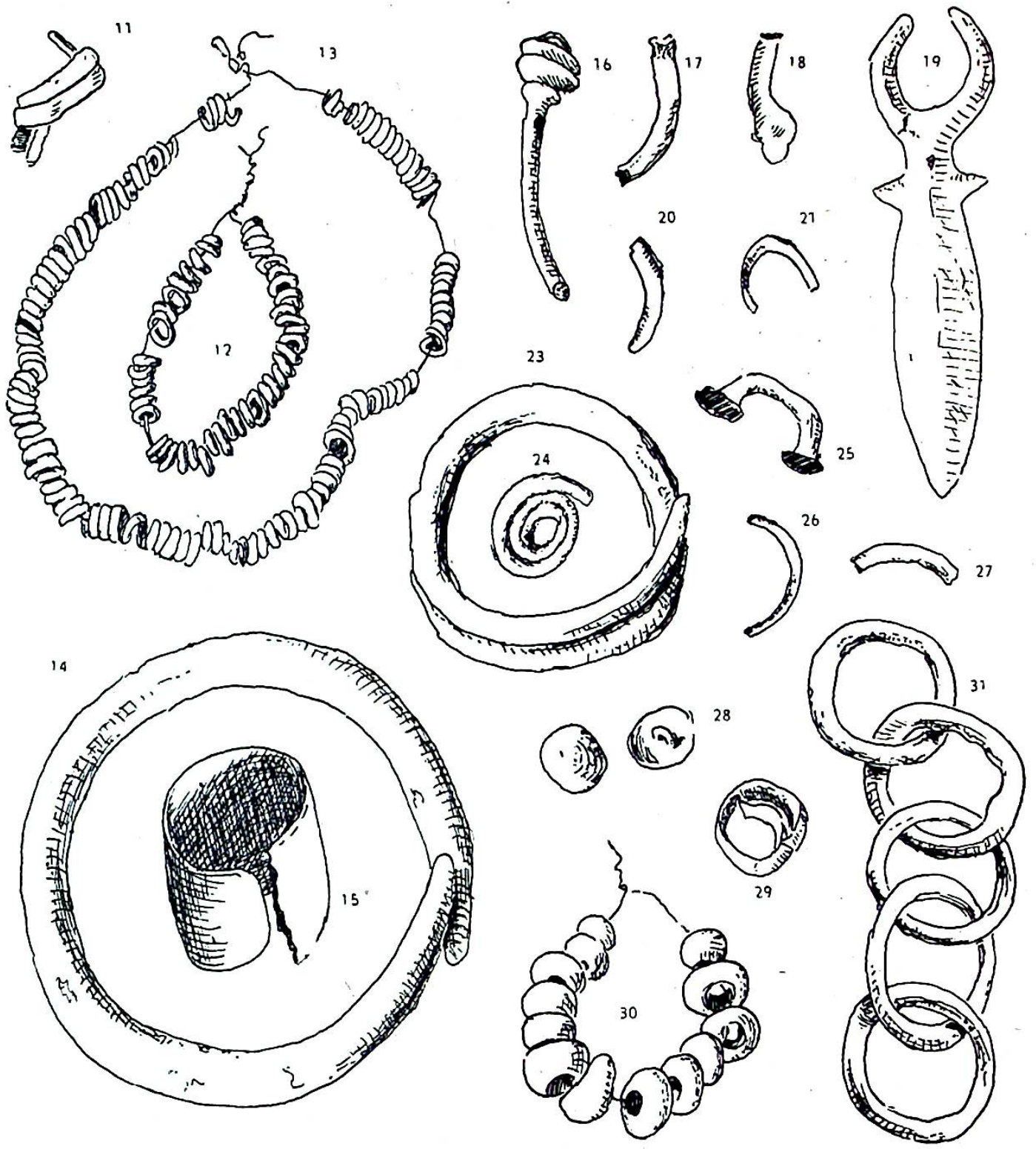
2 Jan Filip, Pravěké Československo (1948), tab. 20, č. 17, 22, obr. 57.

3 l. c. 20, k nálezu z Vídně dodej, že pochází z rakouské Vídně (srv. Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft Wien 67, 1937, [4]) a nikoliv z Vídně velkomeziříčské.

4 V Trnavě samotné byly nalezeny římské mince, l. c. 39, srv. i Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I. (1955), č. 1246, 1401, str. 278, 306.

Tab. I.

Tab. II.

Das Bronzedepot von Trnava bei Třebíč

Der Autor beschreibt den Bronzedepotfund von Trnava bei Třebíč, der im Bezirksmuseum in Třebíč aufbewahrt ist. Er wiegt 75 dkg und enthält grösstenteils Bruchmaterial.

Das Depot stammt aus der schlesischen Periode der Urnenfelderbronzezeit. Es ist das erste westmährische Bronzedepot und seine Lokalität zeigt deutlich auf die Expansionsrichtung der Urnenfelderkultur gegen das böhmischmährische Bergland zu und gleichzeitig auf die Handelsinteressenrichtung gegen Ostböhmen. (Siehe die betr. Tafeln.)